

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ І ТЕХНОГЕННА БЕЗПЕКА

Практичне видання для підприємств,
які мають об'єкти підвищеної небезпеки
та потенційно небезпечні об'єкти

- КОМЕНТАРІ ДО ЗАКОНОДАВСТВА
- ПОРАДИ ДОСВІДЧЕНИХ ЕКСПЕРТІВ
- РОЗГЛЯД РОБОЧИХ СИТУАЦІЙ

Доступ до актуальної
нормативно-правової бази та зразків
документів на disk.techmedia.com.ua

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ І ТЕХНОГЕННА БЕЗПЕКА

**+ доступ до нормативної бази
на disk.techmedia.com.ua**

**Роз'яснення законодавчих змін
Зразки заповнення документів
Поради досвідчених експертів
Розгляд робочих ситуацій**

Станом на грудень 2020 року

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ І ТЕХНОГЕННА БЕЗПЕКА
Виробничо-практичне видання

Засновник ТОВ «МЕДІА-ПРО»
Видавець «ТЕХ МЕДІА ГРУП»

ЕКСПЕРТНА РАДА

Анатолій РОЖКОВ,
експерт з питань пожежної
та техногенної безпеки

Андрій ГАВРИСЬ,
канд. техн. наук, викладач кафедри
цивільного захисту та комп'ютерного
модельовання екогеофізичних процесів
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності

Михайло ІШИЧКІН,
фахівець ДСНС
у Дніпропетровській області

Олександр ВОЛОШАНЕНКО,
головний фахівець
Міжнародної асоціації
«Пожежна безпека України»

Сергій КОДОЛА,
завідувач групи відділу
спеціальних заходів
ДП «УКРДІПРОМЕЗ»,
експерт із питань пожежної
і техногенної безпеки;
член Всеукраїнської громадської
організації «Асоціація експертів
будівельної галузі»

Сергій МАРКІН,
директор ТОВ «Агенція незалежного
інспектування „ЕКСПЕРТ“»

Директор
Ганна Андрусенко

Керівник проекту
Марина Бурдейна

Відповідальний редактор
Олександра Стеценко

Дизайн і верстка
Анна Дученко

Керівник відділу збуту
Юлія Козакевич

Адреса редакції та видавця
вул. Червоноткацька, 40,
м. Київ, 02094
Тел.: 0-800-215-522
e-mail: info@techmedia.com.ua
www.techmedia.com.ua

Свідоцтво про державну
реєстрацію друкованого ЗМІ
КВ № 21267-11067Р
від 16.03.2015 Тираж — 500 екз.
Замовлення № 54 від 01.03.2021

Виготовлювач (типографія)
ФОП Лопатіна О. О.
www.publishpro.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої
справи ДК № 5317 від 03.04.2017

Видається з липня 2015 р.

Редакція не несе відповідальності
за шкоду, заподіяну в результаті
використання, невикористання
або неналежного використання інформації,
що міститься в цьому виданні.

З М І С Т

Р О З Д І Л 1

ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

- 1.1. Законодавство у сфері цивільного захисту
- 1.2. Показники для віднесення організацій до категорій ЦЗ
- 1.3. Фінансування планових заходів ЦЗ і заходів попередження та ліквідації НС
- 1.4. Законодавча база створення органів, уповноважених на вирішення завдань у сфері ЦЗ і НС на підприємствах, в установах та організаціях

Р О З Д І Л 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

- 2.1. Основні документи, що розробляють на підприємствах, в установах та організаціях у сфері ЦЗ
- 2.2. Перелік необхідних заходів із ЦЗ
- 2.3. Календарний план заходів
- 2.4. Організація роботи комісії підприємства з питань надзвичайних ситуацій
- 2.5. Обов'язки евакуаційної комісії на об'єкті.
Структура та обов'язки збірного евакуаційного пункту
- 2.6. Методики розрахунків втрат (збитків) при НС і при застосуванні сучасних засобів ураження
- 2.7. Страховий фонд документації
- 2.8. Особливості забезпечення цивільного захисту у період пандемії

Р О З Д І Л 3

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

- 3.1. Загальні вимоги
- 3.2. Ідентифікація потенційно небезпечного об'єкта
- 3.3. Паспортизація потенційно небезпечного об'єкта
- 3.4. Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів (ПНО)
- 3.5. План локалізації та ліквідації наслідків аварій

- 3.6. Декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки. Визначення ризиків та їх прийнятних рівнів
- 3.7. Обов'язки суб'єктів господарювання щодо забезпечення техногенної безпеки на підприємстві

Р О З Д І Л 4

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ КЕРІВНИКІВ ТА ПЕРСОНАЛУ У СФЕРІ ЦЗІНС

- 4.1. Загальні положення та нормативно-правові акти з питань цивільного захисту
- 4.2. Визначення та класифікація надзвичайних ситуацій
- 4.3. Порядок здійснення навчання дій у надзвичайних ситуаціях
- 4.4. Програми підготовки
- 4.5. Практична підготовка
- 4.6. Вивчення дій за сигналами цивільного захисту
- 4.7. Колективні та індивідуальні засоби захисту
- 4.8. Надання домедичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях
- 4.9. Навчально-матеріальна база підприємства, установи та організації з цивільного захисту

Р О З Д І Л 5

ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

- 5.1. Нормативна база забезпечення засобами індивідуального та колективного захисту
- 5.2. Накопичення і зберігання ЗІЗ у мирний час
- 5.3. Порядок придбання та використання ЗІЗ
- 5.4. Порядок забезпечення засобами індивідуального захисту
- 5.5. Порядок проведення спеціальної та санітарної обробки, дозиметричного і хімічного контролю
- 5.6. Захисні споруди: документація, правила експлуатації

Р О З Д І Л 6

УЛАШТУВАННЯ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД ПІД ЧАС ПРОЄКТУВАННЯ (РЕКОНСТРУКЦІЇ) ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА

- 6.1. Основні будівельні вимоги щодо безпеки об'єктів будівництва

- 6.2. Принципи розміщення будівель і споруд, протипожежні відстані та санітарно-захисні зони
- 6.3. Інженерні системи водопостачання, каналізації, очистки промислових стічних вод
- 6.4. Створення та підтримка в постійній готовності системи оповіщення на підприємстві

Р О З Д І Л 7

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА ОБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

- 7.1. Основні організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки
- 7.2. Основні інженерно-технічні заходи пожежної безпеки
- 7.3. Основи гасіння пожеж
- 7.4. Система протипожежного захисту підприємства

Р О З Д І Л 8

ПРОХОДИМО ПЕРЕВІРКУ ГРАМОТНО

- 8.1. Хто може перевірити організацію. Права сторін
- 8.2. Планові та позапланові перевірки, їх періодичність і тривалість
- 8.3. Усунення недоліків за результатами перевірки
- 8.4. Відповідальність за порушення
- 8.5. Консультації ДСНС. Поради для співробітників під час проходження перевірок
- 8.6. Ризик-орієнтований підхід під час проходження перевірок
- 8.7. Оскарження результатів перевірки
- 8.8. Характерні порушення, що фіксуються наглядовими органами

Р О З Д І Л 9

ДОКУМЕНТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

- 9.1. Організаційно-розпорядчі документи у сфері цивільного захисту
- 9.2. Документи щодо планування заходів із питань цивільного захисту
- 9.3. Документи щодо утворення та діяльності сил цивільного захисту

- 9.4. Документи щодо створення об'єктового матеріального резерву для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на промисловому підприємстві
- 9.5. Організація та реалізація заходів хімічного захисту на підприємствах. Документи з питань радіаційного та хімічного захисту

ЗАКОНОДАВЧО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

1.1. Законодавство у сфері цивільного захисту

Усі підприємства, установи та організації, незалежно від форми власності, що провадять діяльність на території України, повинні керуватися такими основними нормативно-правовими актами у сфері цивільного захисту (таблиця 1).

Повні тексти вказаних документів завантажуйте з нормативної бази на **disk.techmedia.com.ua**

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Таблиця 1

Загальний перелік нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту

З/п	Нормативно-правовий акт	Характеристика
1	2	3
1	Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI	Кодекс цивільного захисту України регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності

Таблиця 1. Продовження

1	2	3
2	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 80731-X	У Кодексі України про адміністративні правопорушення роз'яснюється питання правопорушень у сфері цивільного захисту, зокрема у зв'язку з невиконанням законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань цивільного захисту, нагляду та контролю за станом захисту територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру
3	Закон України «Про державний матеріальний резерв» від 21.01.1997 № 51/97-ВР	Закон визначає загальні принципи формування, розміщення, зберігання, використання, поповнення та освіження (поновлення) запасів державного матеріального резерву і регулює відносини в цій сфері
4	Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 № 389-VIII	Закон визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб
5	Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 № 1550-III	Правовою основою введення надзвичайного стану є Конституція України, цей Закон, інші закони України та Указ Президента України про введення надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України
6	Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III	Закон визначає правові, економічні, соціальні та організаційні основи діяльності, пов'язаної з об'єктами підвищеної небезпеки, і спрямований на захист життя і здоров'я людей та довкілля від шкідливого впливу аварій на цих об'єктах шляхом запобігання їх виникненню, обмеження (локалізації) розвитку і ліквідації наслідків
7	Закон України «Про страховий фонд документації» від 22.03.2001 № 2332-III	Закон визначає правові, економічні та організаційні засади створення, формування, ведення і використання страхового фонду документації України, а також функціонування державної системи страхового фонду документації

1.3. Фінансування планових заходів цивільного захисту і заходів попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій

Згідно зі **ст. 93 «Фінансування заходів у сфері цивільного захисту» Кодексу цивільного захисту України (далі КЦЗУ)**, визначено порядок та обсяг фінансування заходів у сфері цивільного захисту. Відповідно до пункту 1 цієї статті фінансування заходів у сфері цивільного захисту здійснюється за рахунок коштів державного бюджету України, місцевих бюджетів, коштів суб'єктів господарювання, інших не заборонених законодавством джерел. Згідно з п. 2 обсяг фінансування, що виділяється потенційно небезпечними об'єктами та об'єктами підвищеної небезпеки для проведення необхідних заходів цивільного захисту, має становити не менше 0,5 відсотка обсягу валового доходу такого об'єкта.

Фінансування робіт із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій

Крім того, у статті 96 КЦЗУ вказано, що фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, зокрема **Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» від 04.02.1999 № 140** із останньою редакцією від 7 листопада 2014 року. Цей Порядок визначає механізм фінансового забезпечення заходів щодо запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного і природного характеру, ліквідації наслідків зазначених ситуацій та соціальних надзвичайних ситуацій, удосконалення

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

системи обліку коштів, що виділяються на ці цілі, та контролю за їх використанням.

Згідно з даним нормативним документом, фінансування заходів щодо запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій залежно від їх рівня здійснюється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства на основі затверджених планів робіт, програм.

ВАЖЛИВО

Фінансування здійснюється виходячи з обсягу коштів, передбачених у відповідних бюджетах, а також за рахунок власних коштів підприємств, установ та організацій усіх форм власності, на територіях яких виникла чи може виникнути надзвичайна ситуація.

Фінансування заходів із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах усіх форм власності здійснюється відповідно до їх рівнів (схема 1).

Схема 1

Фінансування заходів із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах усіх форм власності:

- **об'єктового рівня** — за рахунок власних коштів підприємств, установ та організацій, на території яких виникла чи може виникнути надзвичайна ситуація
- **місцевого і регіонального рівнів** — за рахунок власних коштів підприємств, установ та організацій, на території яких виникла чи може виникнути надзвичайна ситуація, і додатково — за рахунок районних резервів (місцевий рівень) та резервів Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (регіональний рівень), створених відповідно до законодавства

РОЗДІЛ 2

**ОРГАНІЗАЦІЯ
ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

2.2. Перелік необхідних заходів із ЦЗ

Заходи цивільного захисту підприємства, установи, організації в мирний час

Основні заходи з питань цивільного захисту суб'єкта господарювання в мирний час визначені в його завданнях і обов'язках. У статті 20 **Кодексу цивільного захисту України** перелічені завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту (схема 1).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Схема 1

- проведення оцінки ризиків виникнення надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання, здійснення заходів щодо неперевикнення прийнятних рівнів таких ризиків
- здійснення навчання працівників з питань цивільного захисту, у тому числі правилам техногенної та пожежної безпеки
- декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки
- розроблення планів локалізації та ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки
- проведення об'єктових тренувань і навчань з питань цивільного захисту
- забезпечення аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання відповідно до вимог статті 133 цього Кодексу
- здійснення за власні кошти заходів цивільного захисту, що зменшують рівень ризику виникнення надзвичайних ситуацій
- забезпечення безперешкодного доступу посадових осіб органів державного нагляду, працівників аварійно-рятувальних служб, з якими укладені угоди про аварійно-рятувальне обслуговування суб'єктів господарювання, для проведення обстежень на відповідність протиаварійних заходів планам локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктах, сил цивільного захисту – для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт у разі виникнення надзвичайних ситуацій
- забезпечення дотримання вимог законодавства щодо створення, зберігання, утримання, використання та реконструкції захисних споруд цивільного захисту
- здійснення обліку захисних споруд цивільного захисту, які перебувають на балансі (утриманні)

2.3. Календарний план заходів

Необхідність розроблення та перелік основних заходів цивільного захисту на рік визначається **Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення планів діяльності єдиної державної системи цивільного захисту» від 09.08.2017 № 626.**

В постанові вказано, що плани основних заходів цивільного захисту на рік розробляються щороку на наступний рік і мають за мету:

— **організацію та здійснення** заходів, спрямованих на забезпечення готовності органів управління, сил та засобів цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту, її функціональних і територіальних підсистем до виконання завдань за призначенням;

— **підготовку керівного складу** і фахівців органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту;

— **навчання населення** діям у разі виникнення надзвичайних ситуацій;

— **здійснення контролю** за станом упровадження заходів цивільного захисту на державному, регіональному та місцевому рівні.

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

2

ДОВІДКА

План основних заходів цивільного захисту України на рік розробляється ДСНС та затверджується Кабінетом Міністрів України.

План основних заходів цивільного захисту функціональної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту на рік розробляється міністер-

ством, іншим центральним органом виконавчої влади, що утворив відповідну функціональну підсистему, та затверджується його керівником.

План основних заходів цивільного захисту територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту на рік розробляється та затверджується Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями, що утворили відповідну територіальну підсистему.

План основних заходів цивільного захисту ланки територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту на рік розробляється та затверджується виконавчим органом міської ради, районною, районною у м. Києві та Севастополі держадміністрацією, що утворила відповідну ланку територіальної підсистеми.

ВАЖЛИВО

Плани основних заходів цивільного захисту функціональних та територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту та їх ланок на рік розробляються у місячний строк після затвердження плану основних заходів цивільного захисту України на рік та повинні враховувати заходи, які містяться у зазначеному плані, а також строки їх виконання.

Завантажуйте
документ із
disk.techmedia.com.ua

Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану основних заходів цивільного захисту на 2019 рік» від 27.12.2018 № 1076-р затверджено план основних заходів цивільного захисту на 2019 рік (таблиця 1).

2.4. Організація роботи комісії підприємства з питань надзвичайних ситуацій

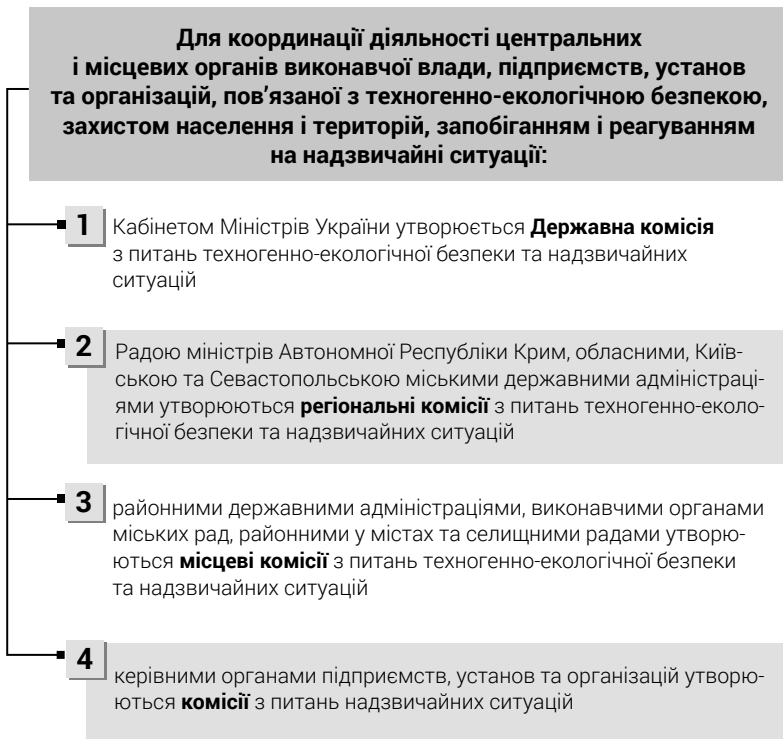
Згідно зі статтею 6, пунктом 3 **Кодексу цивільного захисту України** для координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, пов'язаної з техногенно-екологічною безпекою, захистом населення і територій, запобіганням і реагуванням на надзвичайні ситуації, утворюються відповідні комісії (схема 1).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

2

Схема 1

Завантажуйте
документ із
disk.techmedia.com.ua

Згідно з пунктом 11 **Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту» від 09.01.2014 № 11** діяльність зазначених комісій провадиться відповідно до положень про них.

ВАЖЛИВО

Зазвичай **положення** розробляє фахівець з питань цивільного захисту підприємства та затверджує своїм **наказом** керівник підприємства.

Завантажуйте
зразки заповнення
із disk.techmedia.com.ua

ДОВІДКА

Положення про комісії з питань надзвичайних ситуацій **на підприємствах** розробляються на основі положення про державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій, затвердженого **Постановою Кабінету Міністрів України № 18**, та типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій, затвердженого **Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій» від 17.06.2015 № 409**.

Завантажуйте
документи із
disk.techmedia.com.ua

Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 18 Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (далі — Державна комісія) є постійно діючим

органом, який забезпечує координацію діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, пов'язаної із забезпеченням техногенно-екологічної безпеки, захистом населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, організаційних заходів протидії терористичній діяльності та воєнній загрозі, запобігання виникненню надзвичайних ситуацій і реагування на них (*таблиця 1*).

2

Таблиця 1

Основні завдання Державної комісії

№ з/п	Основні завдання Державної комісії
1	2
1	<p>Координація діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> — функціонування єдиної державної системи цивільного захисту; — здійснення оповіщення органів управління та сил цивільного захисту, а також населення про виникнення надзвичайної ситуації та інформування його про дії в умовах такої ситуації; — залучення сил цивільного захисту до проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, проведення гуманітарних операцій за межами України; — забезпечення реалізації вимог техногенної та пожежної безпеки; — навчання населення діям у надзвичайній ситуації; — визначення меж зони надзвичайної ситуації; — здійснення постійного прогнозування зони можливого поширення надзвичайної ситуації та масштабів можливих наслідків; — організації робіт із локалізації і ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, залучення для цього необхідних сил і засобів; — організації та здійснення заходів щодо життєзабезпечення постраждалого населення; — організації та здійснення у разі потреби заходів з евакуації; — організації і здійснення радіаційного, хімічного, біологічного, інженерного та медичного захисту населення і територій від наслідків надзвичайної ситуації; — вжиття заходів щодо забезпечення готовності єдиної державної системи цивільного захисту до дій в умовах надзвичайної ситуації та в особливий період; — здійснення безперервного контролю за розвитком надзвичайної ситуації та обстановкою на аварійних об'єктах і прилеглих до них територіях;

Таблиця 1. Закінчення

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> — інформування органів управління цивільного захисту та населення про розвиток надзвичайної ситуації та заходи, що здійснюються; — забезпечення живучості об'єктів національної економіки та державного управління під час реагування на надзвичайну ситуацію; — забезпечення стабільного функціонування паливно-енергетичного комплексу під час виникнення надзвичайної ситуації, злагодженої роботи підприємств, установ та організацій для забезпечення сталої і безперебійної роботи Єдиної газотранспортної та об'єднаної енергетичної систем України; — забезпечення безпеки та сталої роботи транспортної інфраструктури, послуг поштового зв'язку та всіх видів електричного зв'язку; — здійснення заходів щодо охорони здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення; — організації та керівництва за проведенням робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій державного і регіонального рівня, у тому числі з транскордонним впливом; — встановлення кількісних та якісних показників виведення з ладу транспортних засобів, промислових, громадських і житлових будинків та споруд, комунальних і енергетичних мереж, засобів зв'язку, магістральних газо-, нафто- або інших трубопроводів, залізничних вузлів, портів, мостів, шляхопроводів тощо
2	<p>Визначення шляхів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час:</p> <ul style="list-style-type: none"> — функціонування єдиної державної системи цивільного захисту; — здійснення заходів щодо соціального захисту постраждалого населення внаслідок виникнення надзвичайної ситуації; — здійснення заходів щодо медичного та біологічного захисту населення у разі виникнення надзвичайної ситуації; — порушення умов належного функціонування об'єктів інфраструктури та безпеки життєдіяльності населення, зокрема у сферах національної безпеки і оборони, енергетики, фінансів, соціального захисту, охорони здоров'я та навколишнього природного середовища
3	<p>Підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади під час реагування на надзвичайну ситуацію</p>

У Постанові визначені дії Державної комісії відповідно до покладених на неї завдань (таблиця 2).

2.6. Методики розрахунків втрат (збитків) при НС під час застосування сучасних засобів ураження

Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій (далі — НС) затверджується **Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру» від 15.02.2002 № 175** із редакцією від 04.06.2013 року.

Цю Методику розроблено з метою визначення розмірів збитків від наслідків НС техногенного і природного характеру, завданих здоров'ю людей та об'єктам національної економіки.

Усі збитки поділяються на види залежно від завданої фактичної шкоди, зокрема від:

- втрати життя та здоров'я працівників (H_p);
- руйнування та пошкодження основних фондів, знищення майна та продукції (M_p);
- не вироблення продукції внаслідок припинення виробництва (M_n);
- вилучення або порушення сільськогосподарських угідь ($P_{c/g}$);
- втрат тваринництва ($M_{тв}$);
- втрати деревини та інших лісових ресурсів ($P_{л/г}$);
- втрат рибного господарства ($P_{p/г}$);
- знищення або погіршення якості рекреаційних зон ($P_{рек}$);
- забруднення атмосферного повітря (A_ϕ);
- забруднення поверхневих і підземних вод та джерел, внутрішніх морських вод і територіального моря (B_ϕ);

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

— забруднення земель несільськогосподарського призначення (Z_{ϕ});

— а також збитки, заподіяні природно-заповідному фонду ($P_{пзф}$).

ДОВІДКА

Відповідно до територіального поширення та обсягів заподіяних або очікуваних економічних збитків, кількості людей, які загинули, за класифікаційними ознаками визначаються чотири рівні НС: **державний, регіональний, місцевий та об'єктовий.**

Порядок розрахунку збитків за типами надзвичайних ситуацій

Загальний обсяг збитків від наслідків НС розраховується як сума основних локальних збитків. Розрахунок збитків (Z) при НС проводиться за загальною формулою, складові якої визначені у розділі I:

$$Z = H_p + M_r + M_{п} + P_{C/Г} + M_{ТВ} + P_{Л/Г} + P_{P/Г} + P_{рек} + P_{пзф} + A_{\phi} + B_{\phi} + Z_{\phi} \quad (1)$$

Для кожного типу НС згідно із класифікатором НС встановлюється перелік основних характерних збитків щодо кожного рівня НС залежно від масштабів шкідливого впливу.

Для кожного типу та виду НС залежно від їх рівня визначаються основні види збитків. Ці види за типами та масштабами НС наведені у *таблиці 1* (прямим шрифтом виділено збитки, які необхідно обов'язково розраховувати, курсивом — збитки, що мають місце у деяких окремих випадках).

2.7. Страховий фонд документації

Згідно з **Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів» від 29.08.2002 № 1288** Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів (*далі* — Реєстр) — є автоматизованою інформаційно-довідковою системою обліку та обробки інформації щодо потенційно небезпечних об'єктів.

Реєстр створюється з метою державного обліку потенційно небезпечних об'єктів та інформаційного забезпечення процесів підготовки управлінських рішень і виконання зобов'язань України згідно з міжнародними договорами щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у тому числі транскордонного характеру, пов'язаних із функціонуванням небезпечних об'єктів.

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Реєстрації підлягають розташовані на території України небезпечні об'єкти, на яких існує загроза виникнення надзвичайних ситуацій.

Реєстр веде **Державний департамент страхового фонду документації**. Інформація з Реєстру надається зазначеним департаментом центральним та місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, державним аварійно-рятувальним службам та особам, які зареєстрували небезпечні об'єкти, безоплатно. Іншим юридичним та фізичним особам інформаційні послуги надаються на договірних засадах. Інформація з Реєстру надається в електронному вигляді або у письмовій формі (за бажанням користувача).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

2

Мета створення Реєстру

Надання інформаційних послуг

Реєстрація
об'єкта

Завантажуйте
документ із
disk.techmedia.com.ua

Визначення
термінів

Під час реєстрації Державний департамент страхового фонду документації надає кожному небезпечному об'єкту окремий реєстраційний номер, який зберігається у Реєстрі до повної ліквідації небезпечного об'єкта.

У Законі України «Про страховий фонд документації» від 22.03.2001 № 2332-III наведено визначення наступних термінів:

— **страховий фонд документації України** — упорядкований банк документів, зафіксованих на мікрографічній плівці чи інших компактних носіях інформації, які прийняті на державний облік і довгострокове надійне зберігання;

— **галузевий страховий фонд документації** — банк документів страхового фонду документації, який створюється відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади і є складовою частиною страхового фонду документації України;

— **обласний (регіональний) страховий фонд документації** — банк документів страхового фонду документації, який створюється відповідно Радю міністрів Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування і є складовою частиною страхового фонду документації України.

Державна система страхового фонду документації

Функціонування державної системи страхового фонду документації ґрунтується на закладах:

— обов'язковості включення документації, необхідної для потреб оборони України, поставлення на виробництво, експлуатацію та ремонт продукції оборонного, мобілізаційного і госпо-

дарського призначення, для проведення будівельних (відбудовчих), аварійно-рятувальних та аварійно-відновлювальних робіт під час ліквідування надзвичайних ситуацій та в особливий період, а також у сфері збереження інформації про культурні цінності, до страхового фонду документації України;

— збереження державної та іншої передбаченої законом таємниці;

— додержання законодавства України з авторських прав.

ВАЖЛИВО

Страховий фонд документації України, створений на кошти державного бюджету, є власністю держави. Страховий фонд документації України, створений на власні кошти юридичних осіб, може бути віднесений до державної власності, якщо це передбачено договором.

Реалізація державної політики у сфері створення та функціонування державної системи страхового фонду документації здійснюється суб'єктами державної системи страхового фонду документації у межах їх повноважень, визначених законодавством України.

Суб'єктами державної системи страхового фонду документації є:

— Міністерство юстиції України;

— центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері страхового фонду документації;

— міністерства, інші центральні та місцеві органи виконавчої влади і органи місцевого самоврядування, у складі яких за необхідності діють

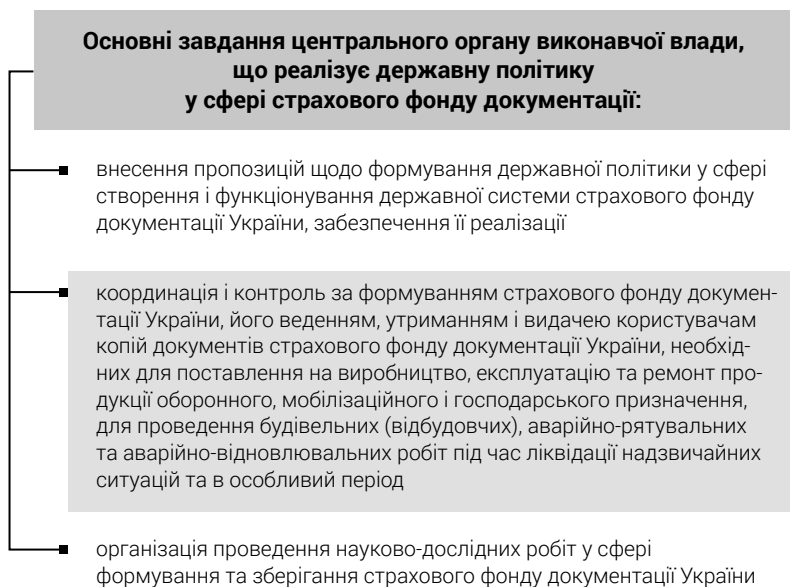
відповідні служби (підрозділи) з питань створення та ведення страхового фонду документації;

— науково-дослідні установи, спеціальні установи, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері страхового фонду документації, і виконують завдання щодо формування, ведення та зберігання страхового фонду документації України;

— постачальники документів, які формують та використовують страховий фонд документації України.

Основні завдання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері страхового фонду документації, викладені у *схемах 1, 2*.

Схема 1

2.8. Особливості забезпечення цивільного захисту у період пандемії

2

У разі виникнення надзвичайної ситуації за рішенням відповідно Кабінету Міністрів України, обласних, Київської міської державних адміністрацій для єдиної державної системи цивільного захисту у повному обсязі або частково для окремих її територіальних підсистем тимчасово встановлюється режим надзвичайної ситуації (далі — НС).

Усі системи цивільного захисту (далі — ЦЗ), включаючи ЦЗ підприємств, повинні діяти саме у режимі НС.

ДОВІДКА

У березні 2020 року в Україні було тимчасово введено режим НС у зв'язку з пандемією COVID-19. Це медико-біологічна НС державного рівня.

Медичний захист населення

Згідно зі ст. 36, 37 **Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI** (далі — КЦЗУ) медичний захист, санітарне та епідемічне благополуччя населення забезпечуються певними заходами (схема 1).

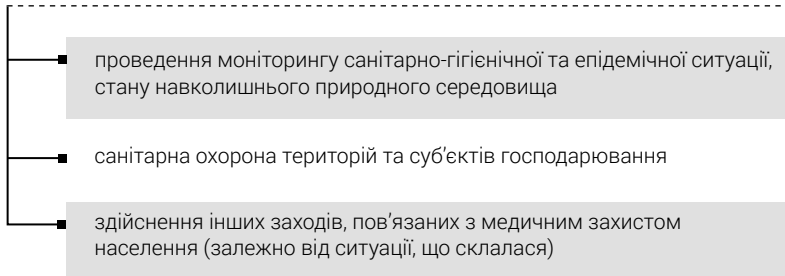
Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Схема 1

2

**Заходи, що забезпечують медичний захист,
санітарне та епідемічне благополуччя населення:**

- надання медичної допомоги постраждалим унаслідок НС, проведення їх медико-психологічної реабілітації
- планування і використання сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від форми власності
- своєчасне застосування профілактичних медичних препаратів та своєчасне проведення санітарно-протиепідемічних заходів
- контроль якості та безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини, питної води та джерел водопостачання
- завчасне створення і підготовка спеціальних медичних формувань
- утворення в умовах НС необхідної кількості додаткових тимчасових мобільних медичних підрозділів або залучення додаткових закладів охорони здоров'я
- накопичення медичного та спеціального майна і техніки
- підготовка та перепідготовка медпрацівників з надання екстреної медичної допомоги
- навчання населення способам надання домедичної допомоги та правилам дотримання особистої гігієни
- здійснення заходів з метою недопущення негативного впливу на здоров'я населення:
 - умов для виникнення і поширення інфекційних захворювань
 - шкідливих факторів навколишнього природного середовища
 - наслідків НС

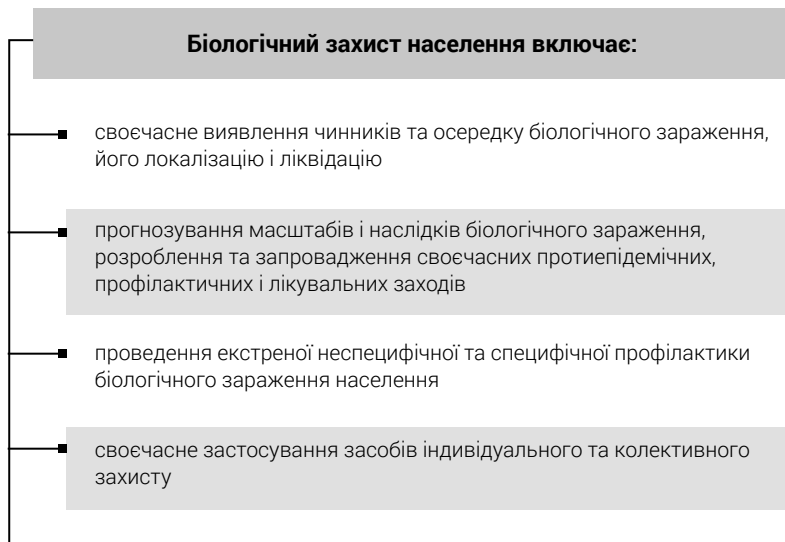
2

Здійснення заходів медичного захисту населення покладається на суб'єктів забезпечення ЦЗ.

Біологічний захист населення

Біологічний захист населення додатково включає встановлення протиепідемічного режиму та його дотримання суб'єктами господарювання, закладами охорони здоров'я та населенням (*схема 2*).

Схема 2

РОЗДІЛ 3

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

3.2. Ідентифікація потенційно небезпечного об'єкта

Ідентифікація потенційно небезпечного об'єкта проводиться відповідно до **Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів**, затвердженої **наказом Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи України від 23.02.2006 № 98** (далі — Методика ідентифікації).

ДОВІДКА

Потенційно небезпечний об'єкт (далі — ПНО) — об'єкт, на якому можуть використовувати або виготовляти, переробляти, зберігати чи транспортувати небезпечні речовини, біологічні препарати, що за певних обставин можуть створювати реальну загрозу виникнення техногенної надзвичайної ситуації (далі — НС) (**ДСТУ 4933:2008 «Безпека у надзвичайних ситуаціях. Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять»**).

Згідно з п. 6 Методики ідентифікації, ідентифікація ПНО передбачає:

— **аналіз структури** об'єктів господарської діяльності та характеру їх функціонування для встановлення факту наявності або відсутності джерел небезпеки, які за певних обставин можуть ініціювати виникнення НС;

— **визначення рівнів** можливих НС.

У процесі ідентифікації розглядаються і ураховуються внутрішні та зовнішні чинники небезпеки (п. 7 Методики ідентифікації).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

3

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Внутрішні чинники небезпеки характеризують небезпечність будівель, споруд, обладнання, технологічних процесів об'єкта господарської діяльності та речовин, що виготовляються, переробляються, зберігаються чи транспортуються на його території (п. 7 Методики ідентифікації).

Зовнішні чинники небезпеки безпосередньо не пов'язані з функціонуванням об'єкта господарської діяльності, але можуть ініціювати виникнення НС на ньому та негативно впливати на її розвиток (природні явища та аварії на об'єктах, що розташовані поблизу) (п. 7 Методики ідентифікації).

Порядок проведення ідентифікації

Ідентифікацію ПНО проводять **відповідальні особи** об'єктів господарської діяльності, які потім узгоджують результати ідентифікації з місцевими органами ДСНС (п. 9–10 Методики ідентифікації).

Ідентифікацію об'єктів, які визначені центральними та місцевими органами виконавчої влади такими, що несуть загрозу виникнення НС та підлягають ідентифікації, проводять призначені ними особи (п. 9 Методики ідентифікації).

Терміни проведення ідентифікації та заходи щодо забезпечення своєчасності та повноти її проведення забезпечують (п. 8 Методики ідентифікації):

- органи виконавчої влади, які відповідають за безпечне функціонування ПНО;
- територіальні та місцеві органи ДСНС.

3.3. Паспортизація потенційно небезпечного об'єкта

Паспортизація потенційно небезпечного об'єкта (*далі* — ПНО) здійснюється відповідно до:

— **Наказу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи «Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів» від 18.12.2000 № 338** (*далі* — Положення про паспортизацію);

— **переліків ПНО**, затверджених комісіями з питань техногенно-екологічної безпеки (*далі* — ТЕБ) та надзвичайних ситуацій (*далі* — НС), які складаються на підставі результатів ідентифікації ПНО (п. 5 Положення про паспортизацію).

Для проведення паспортизації мають бути пройдені наведені нижче етапи.

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

3

Ідентифікація

Етап 1

Ідентифікація ПНО полягає у (п. 6 Положення про паспортизацію):

— **виявленні** на об'єктах господарської діяльності джерел та чинників небезпеки, які за негативних обставин здатні ініціювати виникнення НС;

— **оцінці** максимального рівня можливих НС. (Детальніше про ідентифікацію ПНО читайте у пункті 3.2 цього розділу).

ДОВІДКА

Відповідно до п. 7 Положення про паспортизацію ідентифікації підлягають:

— **усі об'єкти** господарської діяльності, які розташовані на території України і перебувають у дер-

жавній, колективній або приватній власності юридичних або фізичних осіб;

— **інші об'єкти**, визначені комісіями з питань ТЕБ та НС або відповідними центральними та місцевими органами виконавчої влади.

Ідентифікація ПНО здійснюється за територіальним та галузевим принципом (п. 8 Положення про паспортизацію).

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Порядок проведення ідентифікації ПНО встановлює **ДСНС України відповідно до наказу «Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів» від 23.02.2006 № 98.**

Завантажуйте
документ із
disk.techmedia.com.ua

Відповідальність за проведення ідентифікації у визначені терміни покладається на відповідальних осіб ПНО (п. 9 Положення про паспортизацію).

Відповідальним особам ПНО в організації та проведенні ідентифікації ПНО сприяють (п. 10 Положення про паспортизацію):

- центральні та місцеві органи виконавчої влади;
- органи місцевого самоврядування;
- територіальні органи ДСНС.

ВАЖЛИВО

Об'єкт ідентифікується як ПНО за наявності у його складі хоча б одного джерела небезпеки, яке може спричинити НС (п. 11 Положення про паспортизацію).

3.5. План локалізації та ліквідації наслідків аварій

Відповідно до ст. 11 **Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III** (далі – Закон № 2245-III) підприємство, що експлуатує об'єкт підвищеної небезпеки (далі – ОПН), зобов'язане планувати і здійснювати заходи щодо локалізації та ліквідації наслідків аварій на такому об'єкті, щоб забезпечити готовність персоналу й відповідних служб до дій з локалізації та ліквідації наслідків аварій.

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

3

ДОВІДКА

План локалізації та ліквідації аварій (далі – ПЛЛА, раніше – ПЛАС) – документ, який разом зі схемами енергозбереження, ситуаційними та поверховими планами обов'язково повинен входити до складу аварійних документів небезпечного об'єкта.

Завантажуйте зразок плану із disk.techmedia.com.ua

Зазначимо, що вимоги щодо розроблення ПЛЛА не поширюються на певні об'єкти (схема 1).

Схема 1

Об'єкти, на яких не вимагається розроблення ПЛЛА:

- ядерні установки та підприємства з видобування і переробки радіоактивних речовин (за винятком майнових комплексів цих підприємств, де є обіг нерадіоактивних речовин)
- уся інфраструктура залізничного транспорту (за винятком визначених встановленим порядком потенційно небезпечних об'єктів та ОПН)

- тунелі, естакади, мости, шляхопроводи, судноплавні гідротехнічні споруди, вокзали, автобусні станції, метрополітени, об'єкти систем зв'язку
- шахти, копальні, розрізи гірничодобувних підприємств
- усі види транспорту, крім трубопровідного

На сьогодні (грудень 2020 року) загального нормативного документа щодо розробки ПЛЛА не встановлено, також не визначено порядок складання ПЛЛА та вимоги до його змісту чи структури.

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

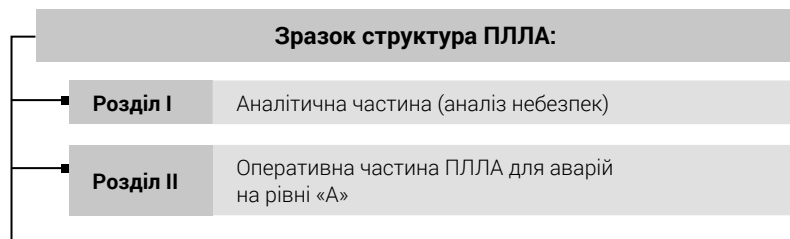
Для розроблення ПЛЛА **рекомендовано** використовувати **Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій** (далі – Положення № 112), затверджене **наказом Комітету по нагляду з охорони праці України від 17.06.1999 № 112** (втратив чинність згідно з **наказом Міністерства юстиції України від 13.11.2012 № 1672/5**) та іншу довідкову літературу.

Завантажуйте документи із disk.techmedia.com.ua

Наведемо зразок структури ПЛЛА (схема 2), скорочений варіант – у п. 9.2.

Схема 2

Розділ III	Оперативна частина ПЛЛА для аварій на рівні «Б»
Розділ IV	Рекомендації щодо складання оперативної частини ПЛЛА для аварій на рівні «В»
Розділ V	Обов'язки керівника робіт, виконавців та інших посадових осіб
Розділ VI	Впровадження ПЛЛА

Рівні аварій залежно від масштабу наведено у п. 9.2.

Власник ОПН може самостійно розробляти ПЛЛА або залучати для цього спеціалізовані організації (за умови, що вони мають дозвіл на виконання такої роботи, отриманий в установленому порядку).

ПЛЛА затверджується власником (керівником) підприємства.

Далі розглянемо деякі розділи ПЛЛА більш детально.

Аналітична частина (аналіз небезпек)

Аналіз безпеки підприємства (об'єкта) проводиться на основі докладного розгляду його стану:

- згідно з вимогами міжгалузевої і галузевої нормативної документації, рекомендаціями довідкової та науково-технічної літератури;
- з урахуванням аварій, що відбувалися на ньому та аналогічних підприємствах (об'єктах).

3.6. Декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки. Визначення ризиків та їх прийнятних рівнів

Матеріали цього підрозділу містять рекомендації відповідно до **Методики визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування об'єктів підвищеної небезпеки**, затвердженої **наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 04.12.2002 № 637** (далі — Методика визначення ризиків) та призначені для:

- **розробки Декларації** безпеки об'єктів підвищеної небезпеки (далі — Декларація безпеки);
- **організації заходів** щодо запобігання аварій та підготовки до реагування на них;
- **прийняття рішень** щодо розташування та експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки (далі — ОПН);

Для складання Декларації безпеки згідно з вимогами **Порядку декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки**, затвердженого **постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 № 956** (далі – Постанова № 956; Порядок декларування), необхідні результати аналізу ризику аварій на ОПН.

Аналіз небезпеки та ризику аварій на ОПН складається із семи основних етапів (схема 1).

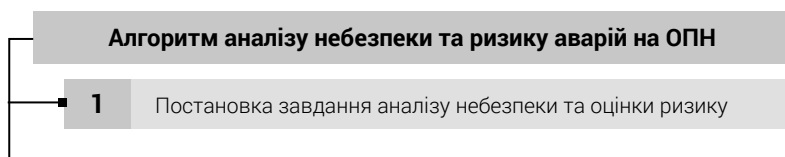

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

3

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Схема 1

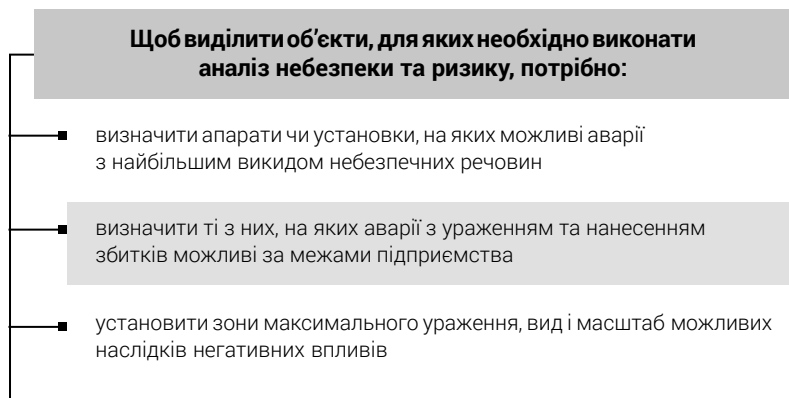

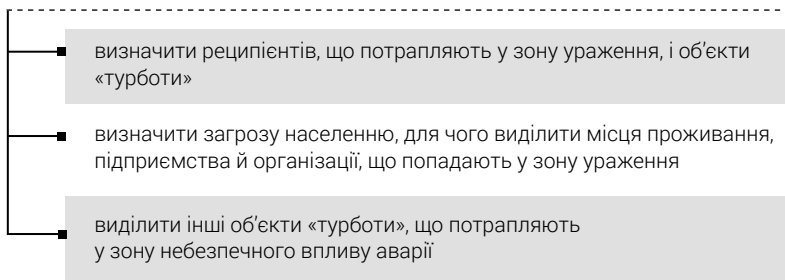
Завданнями дослідження ризику є:

- **встановлення рівня ризику**, що зумовлений експлуатацією ОПН;
- **управління ризиком** шляхом зіставлення рівня ризику з прийнятним;
- **вибір рішень** щодо зниження ризику.

Щоб виділити об'єкти, для яких необхідно виконати аналіз безпеки та ризику, потрібно виконати певні дії (схема 2).

Схема 2

ДОВІДКА

Об'єкти турботи – реципієнти, негативний вплив аварій на яких створює небезпеку для життєдіяльності населення та довкілля і зачіпає інтереси громадськості.

Головним об'єктом «турботи» є людина.

Для інших об'єктів «турботи» (таблиця 1) місцеві ради можуть встановлювати прийнятний ризик з урахуванням особливостей:

- небезпечних речовин, що застосовуються на ОПН;
- апаратурного та технологічного оформлення ОПН;
- географічного розташування;
- рельєфу і кліматичних умов місцевості тощо.

Таблиця 1

Інші об'єкти «турботи»

Група об'єктів турботи	Складові груп
1	2
Соціально важливі об'єкти	– місця великого скупчення людей (стадіони, кінотеатри, лікарні тощо); – природоохоронні об'єкти (заповідники, парки тощо);

Таблиця 1. Продовження

1	2
	<ul style="list-style-type: none"> – зони відпочинку (рекреаційні зони); – об'єкти культури (музеї, палаци, пам'ятники архітектури тощо); – об'єкти життєзабезпечення (станції водопідготовки, об'єкти енергопостачання, об'єкти комунального господарства, транспортні магістралі тощо); – місця розташування органів місцевого самоврядування, державної адміністрації й інших органів управління життєдіяльністю
Елементи екосистеми	<ul style="list-style-type: none"> – флора і фауна; – атмосфера; – водне середовище (ріки, водойми, морська акваторія); – земля, включаючи ґрунтові води; – інші об'єкти впливу
Майно юридичних і фізичних осіб	<ul style="list-style-type: none"> – житлові та господарські будівлі; – транспортні засоби; – дачні та садові ділянки; – будівлі, споруди та устаткування підприємств; – майно промислових підприємств, організацій та установ; – орні землі, домашня худоба й інші сільськогосподарські об'єкти; – сировина та продукти виробництва, у тому числі посіви та врожай; – інше рухоме та нерухоме майно

Для кожного об'єкта аналізу оцінюється можливість впливу зовнішніх сил, виходячи з особливостей місця його розташування.

Загальні принципи аналізу небезпек і оцінки ризику

Для кожного об'єкта аналізу розглядається виникнення і розвиток аварій:

- пов'язаних із впливом зовнішніх сил (факторів) природного, техногенного й антропогенного походження;
- у результаті відхилень під час експлуатації.

3.7. Обов'язки суб'єктів господарювання щодо забезпечення техногенної безпеки на підприємстві

Відповідно до п. 3.5 **Правил техногенної безпеки**, затверджених **наказом Міністерства внутрішніх справ України від 05.11.2018 № 879 посадові особи**, на яких поширюється дія цих правил, **несуть персональну відповідальність** за:

- особисті порушення їх вимог;
- нежиття заходів з припинення порушень підлеглими посадовими особами чи робітниками.

Суб'єкти господарювання або уповноважені ними органи, а також орендарі, у віданні яких є техногенно-небезпечні об'єкти, зобов'язані виконувати низку необхідних дій, наведених нижче.

1. Забезпечувати:

- виконання вимог Правил техногенної безпеки;
- виконання вимог та приписів органів державного нагляду у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки;
- готовність локальних систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій (*далі* – НС) та оповіщення персоналу і населення, що проживає в зонах можливого ураження;
- безперешкодний доступ посадових осіб Урядового органу державного нагляду спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань цивільного захисту для здійснення державного нагляду та проведення перевірок, і працівників аварійно-рятувальних служб для проведення обстежень

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

на відповідність протиаварійних заходів планам локалізації та ліквідації НС і аварій, виконання робіт, пов'язаних з ліквідацією НС;

- засобами індивідуального та колективного захисту своїх працівників.

2. Розробляти:

- комплексні заходи щодо забезпечення техногенної безпеки;
- план локалізації і ліквідації наслідків аварій, план першочергових заходів;
- робочі документи, посадові інструкції та інші організаційно-розпорядчі документи, які стосуються забезпечення техногенної безпеки та дій у НС.

3. Впроваджувати:

- вимоги норм та стандартів, досягнення науки і техніки, позитивний досвід у сфері техногенної безпеки;
- необхідні заходи щодо підвищення техногенної безпеки, відвернення НС, зменшення їх можливих масштабів;
- інженерно-технічні заходи, що зменшують ступінь ризику виникнення аварій, пожеж та вибухів.

4. Здійснювати:

- ідентифікацію об'єктів і територій з метою виявлення серед них потенційно небезпечних об'єктів, об'єктів підвищеної небезпеки та небезпечних територій;
- паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів, об'єктів підвищеної небезпеки та аудит стану техногенної безпеки.

5. Улаштовувати, утримувати у справному стані локальні системи раннього виявлення НС та оповіщення персоналу і населення, що проживає в зонах можливого ураження на техногенно-небезпечних об'єктах.

Р О З Д І Л 4

**ОРГАНІЗАЦІЯ
НАВЧАННЯ КЕРІВНИКІВ
ТА ПЕРСОНАЛУ
У СФЕРІ ЦЗ І НС**

4.3. Порядок здійснення навчання дій у надзвичайних ситуаціях

Діючий у даний час порядок здійснення навчання населення дій у надзвичайних ситуаціях (схеми 1, 2) визначений **Постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444**. Згідно з цією Постановою навчання населення здійснюється:

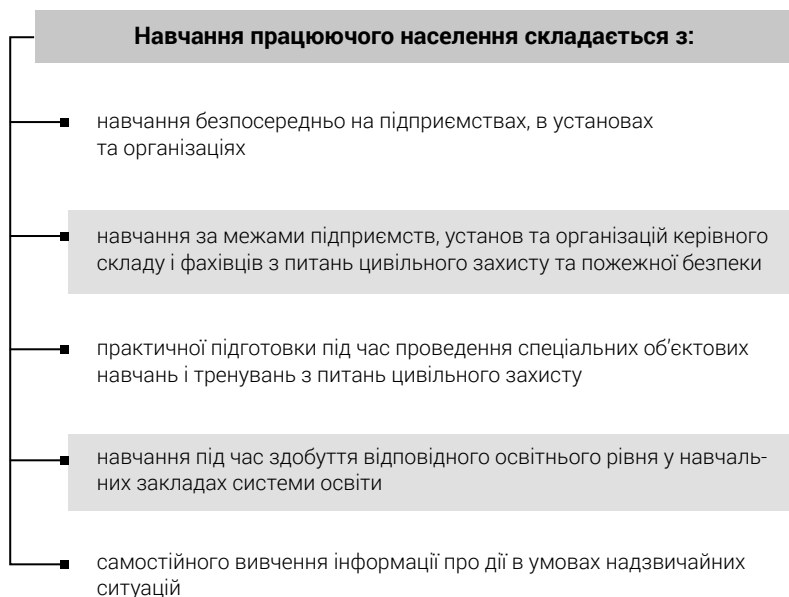
- за місцем роботи — працюючого населення;
- за місцем навчання — дітей дошкільного віку, учнів та студентів;
- за місцем проживання — непрацюючого населення.

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

4

Схема 1

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Навчання працюючого населення здійснюється безпосередньо на підприємстві, в установі та організації згідно з програмами підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, а також під час проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту (таблиця 1, с. 4).

Схема 2

4

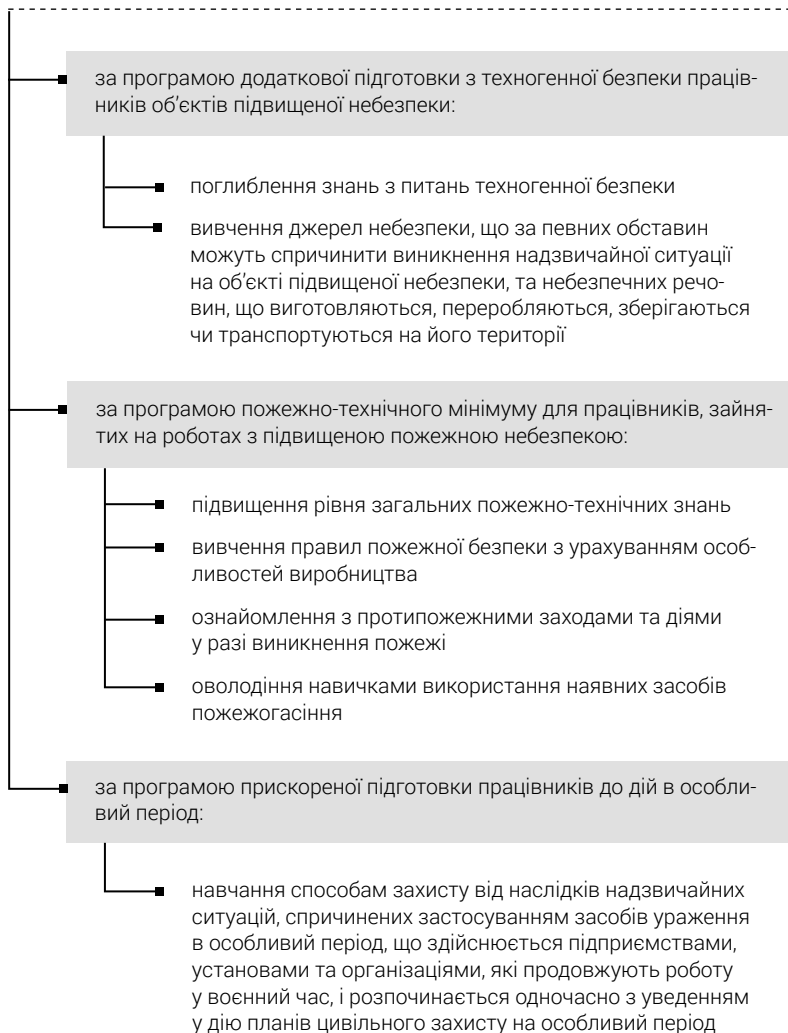
**Підготовка працівників до дій
у надзвичайних ситуаціях передбачає:**

■ за програмою загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій:

- вивчення інформації, що міститься у планах реагування на надзвичайні ситуації, про дії в умовах загрози і виникнення надзвичайної ситуації
- оволодіння навичками надання першої допомоги потерпілим
- оволодіння навичками користування засобами індивідуального і колективного захисту

■ за програмою спеціальної підготовки працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту:

- ознайомлення з обов'язками, навичками користування та матеріальною частиною техніки, приладів і табельного майна таких служб і формувань, засобами захисту
- вивчення порядку приведення їх у готовність
- проведення рятувальних та інших невідкладних робіт

Навчання працівників на підприємстві, в установі та організації здійснюється шляхом:

— **курсowego навчання**, що передбачає формування навчальних груп і здійснюється в на-

вчальних класах або на об'єктах навчально-виробничої бази підприємства, установи та організації;

— **індивідуального навчання**, що передбачає вивчення теоретичного матеріалу самостійно та у формі консультацій з керівниками навчальних груп або іншими особами.

ДОВІДКА

Навчальні групи комплектуються переважно з працівників, що входять до складу спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту.

4

Таблиця 1

Навчання працюючого населення

№ з/п	Організація навчання працівників
1	2
1	На підприємствах, в установах та організаціях із чисельністю працівників 50 і менше осіб навчання може здійснюватися шляхом проведення інструктажів за програмою загальної підготовки працівників, які проводяться особами з питань цивільного захисту, призначеними в межах штатної чисельності суб'єкта господарювання
2	У разі прийняття на роботу особа за місцем роботи проходить інструктаж з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях
3	Особи, яких приймають на роботу, пов'язану з підвищеною пожежною небезпекою, повинні попередньо пройти спеціальне навчання (за програмою пожежно-технічного мінімуму)
4	Працівники, зайняті на роботах з підвищеною пожежною небезпекою, проходять один раз на рік перевірку знань відповідних нормативних актів з пожежної безпеки, а посадові особи до початку виконання своїх обов'язків і періодично (один раз на три роки) — навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки
5	Інструктаж та перевірка знань проводяться у порядку, визначеному підприємством, установою та організацією на основі вимог нормативно-правових актів у сфері цивільного захисту

4.4. Програми підготовки

Програми підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях класифікуються в залежності від терміну навчання та навчальної складової (схема 1).

Схема 1

Постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2018 № 592 були внесені зміни до **Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444.**

Завантажуйте документи із disk.techmedia.com.ua

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Ключовою зміною є те, що «програми проведення інструктажів (вступний, первинний, повторний,

Зміст
навчального
матеріалу

позаплановий та цільовий), програми навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки та програми спеціального навчання (пожежно-технічний мінімум) затверджуються керівниками підприємств, установ та організацій. Порядок затвердження таких програм, організації та контролю їх виконання визначається МВС».

Навчальна програма визначає зміст і обсяг питань, що вивчаються у процесі проведення інструктажу.

ДОВІДКА

Зміст учбового матеріалу згідно з тематикою програми визначається (залежить) від:

- величини підприємства (об'єкта);
- складності та рівня пожежної небезпеки технологічних процесів, речовин і матеріалів, що застосовуються та зберігаються;
- кількості людей тощо у кожному конкретному випадку проведення інструктажів.

Навчання (проведення інструктажів) за програмою проводиться у формі групових або індивідуальних занять. Вибір форм навчання за програмою зумовлюється конкретним змістом занять, складом та рівнем підготовки слухачів (персоналу) та метою (схема 2).

Навчання за програмою завершується проведенням перевірки знань, результати якої оформлюються відповідним записом у **журналі реєстрації інструктажів**.

Завантажуйте
зразок заповнення
із disk.techmedia.com.ua

4.5. Практична підготовка

Особливу увагу слід приділяти практичній підготовці персоналу.

ДОВІДКА

Практична підготовка — це спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту, що проводяться суб'єктами господарювання відповідно до:

- планів реагування на надзвичайні ситуації;
- планів локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки;
- планів цивільного захисту на особливий період, затверджених в установленому законодавством порядку.

Згідно з вимогами статті 130 **Кодексу цивільного захисту України** суб'єктами господарювання повинні бути розроблені **План реагування на надзвичайні ситуації**, а суб'єктами господарювання з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше розробляється та затверджується **Інструкція щодо дій персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій**.

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту проводяться у робочий час за рахунок коштів роботодавця та залежно від складу учасників поділяються на:

- комплексні об'єктові навчання (тренування);
- об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту;

4

Завантажуйте зразки із disk.techmedia.com.ua

— протипожежні та протиаварійні об'єктові тренування і навчальні тривоги.

Такі навчання та тренування є основною та найбільш ефективною формою всебічної підготовки, вдосконалення знань, умінь та навичок формувань і персоналу підприємств у сфері захисту від надзвичайних ситуацій.

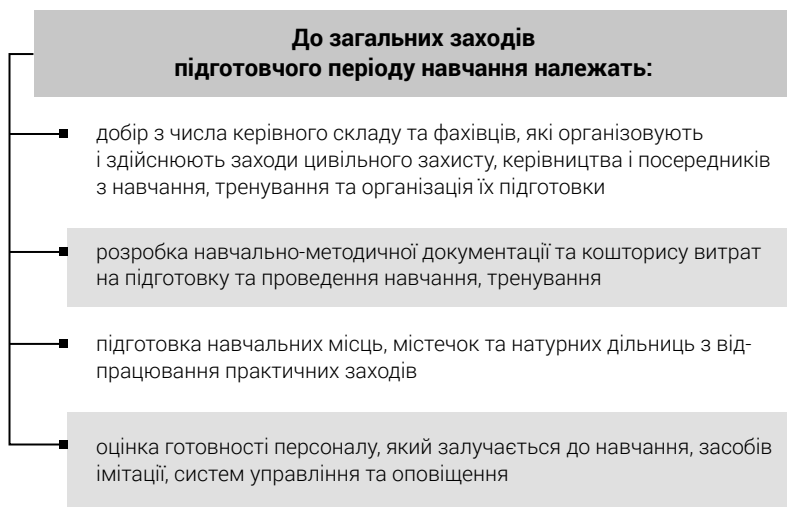
ДОВІДКА

Спеціальні об'єктові навчання і тренування за своїм призначенням можуть бути плановими, експериментальними та показовими.

4

Спеціальні об'єктові навчання і тренування з питань цивільного захисту передбачають підготовчий період (схема 1), періоди проведення навчання та розбору його результатів.

Схема 1

4.6. Вивчення дій за сигналами цивільного захисту

Дуже важливим компонентом навчання з питань цивільного захисту є вивчення усіма працівниками (населенням) сигналів цивільного захисту та порядку дій у разі отримання таких сигналів.

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій

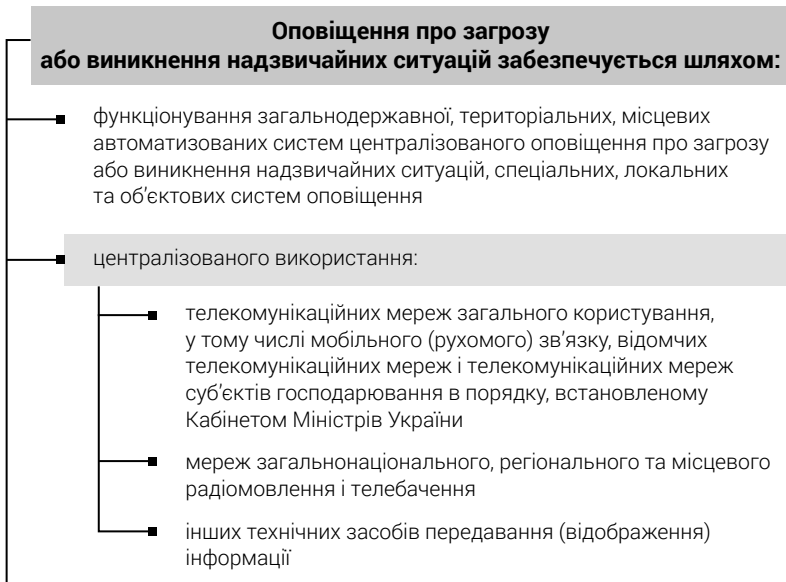

ДОВІДКА

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій полягає у своєчасному доведенні такої інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання та населення (схема 1).

4

Схема 1

- автоматизації процесу передачі сигналів і повідомлень про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій
- функціонування на об'єктах підвищеної небезпеки автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення
- організаційно-технічної інтеграції різних систем централізованого оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій та автоматизованих систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення
- функціонування в населених пунктах, а також місцях масового перебування людей сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло для передачі інформації з питань цивільного захисту

ДОВІДКА

Установлення сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло покладається на органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання. Місця встановлення сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло визначаються органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання.

Оператори телекомунікації, телерадіоорганізації зобов'язані забезпечити підключення технічних засобів мовлення до автоматизованих систем централізованого оповіщення з установленням спеціального обладнання для автоматизованої передачі сигналів та повідомлень про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій.

Увесь персонал будь-якого підприємства повинен знати види та зміст сигналів оповіщення та дії за такими сигналами.

4.7. Колективні та індивідуальні засоби захисту

Колективні засоби захисту

До колективних засобів захисту належать **захисні споруди** та **укриття**. Для захисту людей від деяких факторів небезпеки, що виникають унаслідок надзвичайних ситуацій у мирний час, та дії засобів ураження в особливий період також використовуються **споруди подвійного призначення** та **найпростіші укриття** (таблиця 1).

ДОВІДКА

Захисні споруди цивільного захисту — це інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають унаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів (таблиця 2).

Таблиця 1

Захисні споруди цивільного захисту

Захисна споруда	Характеристика
1	2
Сховище	Герметична споруда для захисту людей, у якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають унаслідок надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів
Протирадіаційне укриття	Негерметична споруда для захисту людей, у якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості
Швидкоспоруджувана захисна споруда	Захисна споруда, що зводиться із спеціальних конструкцій за короткий час для захисту людей від дії засобів ураження в особливий період

Таблиця 1. Закінчення

1	2
Споруда подвійного призначення	Наземна або підземна споруда, що може бути використана за основним функціональним призначенням і для захисту населення
Найпростіше укриття	Фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період

Таблиця 2

Використання захисних споруд для захисту населення:

Захисна споруда ЦЗ	Категорії населення, які укриваються
	1
Сховища	<ul style="list-style-type: none"> — Працівники найбільшої працюючої зміни суб'єктів господарювання, віднесених до відповідних категорій цивільного захисту та розташованих у зонах можливих значних руйнувань населених пунктів, які продовжують свою діяльність в особливий період; — персонал атомних електростанцій, інших ядерних установок і працівники суб'єктів господарювання, які забезпечують функціонування таких станцій (установок); — працівники найбільшої працюючої зміни суб'єктів господарювання, віднесених до категорії особливої важливості цивільного захисту та розташованих за межами зон можливих значних руйнувань населених пунктів, а також працівники чергового персоналу суб'єктів господарювання, які забезпечують життєдіяльність міст, віднесених до відповідних груп цивільного захисту; — хворі, медичний та обслуговуючий персонал закладів охорони здоров'я, які не підлягають евакуації або не можуть бути евакуйовані у безпечне місце
Протирадіаційні укриття	<ul style="list-style-type: none"> — Працівники суб'єктів господарювання, віднесених до першої та другої категорій цивільного захисту та розташованих за межами зон можливих значних руйнувань населених пунктів, які продовжують свою діяльність у воєнний час; — працівники суб'єктів господарювання, розташованих у зонах можливих руйнувань, небезпечного і значного радіоактивного забруднення навколо атомних електростанцій; — населення міст, не віднесених до груп цивільного захисту, та інших населених пунктів, а також населення, евакуйоване з міст, віднесених до груп цивільного захисту і зон можливих значних руйнувань;

Таблиця 2. Закінчення

1	2
	— хворі, медичний та обслуговуючий персонал закладів охорони здоров'я, розташованих за межами зон можливих значних руйнувань міст, віднесених до груп цивільного захисту, і суб'єктів господарювання, віднесених до категорій цивільного захисту, а також закладів охорони здоров'я, які продовжують свою діяльність у воєнний час
Швидкострою руджувані захисні споруди цивільного захисту, найпростіші укриття та споруди подвійного призначення	Населення міст, віднесених до груп цивільного захисту, яке не підлягає евакуації у безпечне місце, а також інших населених пунктів

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Для вирішення питань щодо укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання завчасно створюють фонд таких споруд.

Утримання захисних споруд цивільного захисту у готовності до використання за призначенням здійснюється суб'єктами господарювання, на балансі яких вони перебувають (у тому числі споруд, що не увійшли до їх статутних капіталів у процесі приватизації (корпоратизації), за рахунок власних коштів.

Утримання захисних споруд

Загальні правила поведінки для людей, що перебувають у захисних спорудах, наведені у Додатку 1.

РОЗДІЛ 5

ЗАСОБИ ЗАХИСТУ

5.2. Накопичення і зберігання ЗІЗ у мирний час

Кодекс цивільного захисту України (далі — КЦЗУ) визначає повноваження керуючих органів у сфері цивільного захисту (таблиця 1).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Таблиця 1

Повноваження керуючих органів у сфері цивільного захисту

Керуючий орган	Повноваження	НПА
Кабінет Міністрів України	— Створення резерву засобів індивідуального захисту; — створення матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; — визначення їх обсягу і порядку використання	ст. 16 п. 5 КЦЗУ
Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації	— Завчасне накопичення і підтримання у постійній готовності засобів індивідуального захисту для населення, яке проживає у прогнозованих зонах хімічного забруднення і зонах спостереження суб'єктів господарювання радіаційної небезпеки I і II категорій, та формувань цивільного захисту, а також приладів дозиметричного і хімічного контролю та розвідки	ст. 19 п. 16 КЦЗУ

5

Накопичення засобів індивідуального захисту (ЗІЗ)

Згідно з **Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» від 30.09.2015 № 775** (із змінами та доповненнями від 03.05.2018 року) створюються матеріальні резерви (таблиця 2, схема 1) та визначаються умови їх використання (схема 2, с. 4).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Таблиця 2

Створення матеріальних резервів:

Міністерство або керівний орган	Матеріальний резерв
Державна служба України з надзвичайних ситуацій (далі — ДСНС)	Оперативний матеріальний резерв для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та надання термінової невідкладної допомоги постраждалому населенню
Мінагрополітики (через Держлісагентство), МОЗ, Мінекономрозвитку, Міненергуюгільям, Мінприроди (через Держводагентство та Держагентство з управління зоною відчуження), Мін'юстом (для установ виконання покарань та слідчих ізоляторів)	Відомчий матеріальний резерв для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій у відповідній галузі економіки
Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською і Севастопольською міськими, районними держадміністраціями та органами місцевого самоврядування	Регіональний та місцевий матеріальні резерви для здійснення заходів, спрямованих на запобігання і ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій та надання термінової допомоги постраждалому населенню
Суб'єктами господарювання, у власності або користуванні яких є об'єкт (об'єкти) підвищеної небезпеки або потенційно небезпечний об'єкт (об'єкти) (далі — підприємства)	Об'єктовий матеріальний резерв для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та проведення невідкладних відновлювальних робіт

5

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Номенклатура та обсяги матеріальних резервів визначаються та затверджуються відповідними органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та керівниками підприємств. Номенклатура та обсяги матеріальних резервів визначаються з урахуванням прогнозованих для конкретної території, галузі, об'єкта підприємства видів та рівня надзвичайних ситуацій, обсягів робіт з ліквідації їх наслідків, розмірів заподіяних збитків, обсягів забезпечення життєдіяльності постраждалого населення.

Схема 1

ДОВІДКА

Створення, утримання та поповнення матеріальних резервів може здійснюватися також за рахунок добровільних пожертвувань фізичних і юридичних осіб, благодійних організацій та об'єднань громадян, інших не заборонених законодавством джерел.

Місця розміщення матеріальних резервів визначаються і затверджуються рішеннями відповідних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та керівників підприємств.

Матеріальні резерви розміщуються на об'єктах, призначених або пристосованих для їх зберігання, за рішенням керівників відповідних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та підприємств з урахуванням оперативної доставки таких резервів до можливих зон надзвичайних ситуацій.

Розміщення матеріальних резервів

5.3. Порядок придбання та використання ЗІЗ

Згідно з пунктом 1 статті 20 **Кодексу цивільного захисту України** (далі — КЦЗУ) одним із завдань суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту є створення і використання матеріальних резервів для запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, а згідно зі статтею 21 «Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту» КЦЗУ громадяни України мають право на забезпечення засобами колективного та індивідуального захисту та їх використання.

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

ДОВІДКА

Засоби індивідуального захисту — засоби, які призначені для носіння і використання працівником з метою індивідуального захисту від одного або більше ризиків, які могли б становити загрозу безпеці та здоров'ю на роботі, а також будь-які пристосування, аксесуари чи змінні компоненти, призначені для цієї мети.

5

Вимоги до засобів індивідуального захисту

Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Мінімальних вимог безпеки і охорони здоров'я при використанні працівниками засобів індивідуального захисту на робочому місці» від 29.11.2018 № 1804 встановлює загальні вимоги до засобів індивідуального захисту (далі — ЗІЗ), що використовуються працівниками під час трудового процесу (схема 1).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Схема 1

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Ці мінімальні вимоги поширюються на суб'єктів господарювання незалежно від форм власності та організаційно-правової форми, які у своїй діяльності використовують ЗІЗ.

ЗІЗ слід використовувати у разі неможливості уникнути або в достатній мірі обмежити ризики для життя та здоров'я працівників технічними засобами колективного захисту або заходами, методами чи правилами організації роботи.

ЗІЗ використовують виключно за призначенням згідно з інструкціями з експлуатації, які мають бути зрозумілими для працівників.

Загальні обов'язки роботодавців

Для забезпечення безпеки та захисту здоров'я працівників роботодавець зобов'язаний забезпечити **за свій рахунок** придбання, комплекту-

вання, видачу та утримання (забезпечення працездатності та належного гігієнічного стану) ЗІЗ з урахуванням цих Мінімальних вимог та надати працівникам необхідну інформацію стосовно ЗІЗ (таблиця 1).

Таблиця 1

Обов'язки роботодавця перед видачею ЗІЗ

№ з/п	Обов'язки роботодавця:
1	Інформувати працівника про ризики для його життя та здоров'я, від яких його захищатиме користування цим ЗІЗ
2	Забезпечити регулярне навчання працівників правилам користування ЗІЗ та демонстрацію їх правильного застосування
3	Завчасно інформувати працівників, первинну профспілкову організацію на підприємстві та/або уповноважену найманими працівниками особу з питань охорони праці, якщо профспілка на підприємстві не створювалася, про всі заходи, що мають бути вжиті для забезпечення безпеки і здоров'я працівників під час використання ЗІЗ на робочих місцях
4	Проводити консультації з: <ul style="list-style-type: none"> — працівниками — первинною організацією профспілки на підприємстві та/або уповноваженою найманими працівниками особою з питань охорони праці, якщо профспілка на підприємстві не створювалася
5	Надавати можливість працівникам брати участь в обговореннях усіх питань, що пов'язані із забезпеченням їх безпеки і здоров'я під час використання ЗІЗ на робочих місцях

На роботах зі шкідливими та небезпечними умовами праці, а також роботах, що пов'язані із забрудненням, або тих, що здійснюються в несприятливих метеорологічних умовах, працівникам видаються безоплатно спеціальний одяг, спеціальне взуття та інші ЗІЗ за встановленими нормами, які для роботодавця є обов'язковим мінімумом безоплатної видачі ЗІЗ, з визначенням захисних властивостей ЗІЗ, умов та строків їх використання (таблиця 2).

5.6. Захисні споруди: документація, правила експлуатації

Згідно зі статтею 20 **Кодексу цивільного захисту України** до завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту належить забезпечення дотримання вимог законодавства щодо створення, зберігання, утримання, використання та реконструкції захисних споруд цивільного захисту та здійснення обліку захисних споруд цивільного захисту, які перебувають на їх балансі (утриманні).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку

Постанова Кабінету міністрів України «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту» від 10.03.2017 № 138 визначає механізм створення (*схема 1*), утримання фонду захисних споруд цивільного захисту (*далі* — захисні споруди), у тому числі споруд подвійного призначення і найпростіших укриттів, та ведення його обліку (*таблиця 2, с. 6*).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

5*Схема 1*

Створення фонду захисних споруд здійснюється шляхом:

- реалізації положень розділів (схем) інженерно-технічних заходів цивільного захисту містобудівної та проектної документації об'єктів будівництва у частині будівництва (пристосування) захисних споруд
- комплексного освоєння підземного простору міст та інших населених пунктів для розміщення в ньому споруд соціально-побутового, виробничого та господарського призначення, що можуть бути використані для укриття населення як споруди подвійного призначення та найпростіші укриття

- обстеження та взяття на облік підземних і наземних будівель і споруд, гірських та інших виробків і підземних порожнин для встановлення можливості їх використання для укриття населення як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів

- будівництва в особливий період швидкосторуджуваних захисних споруд та найпростіших укриттів

КОМЕНТАР ЕКСПЕРТА

Дія цього Порядку **не поширюється** на захисні споруди, які входять до складу запасних пунктів управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, а також споруди, призначені для укриття особового складу військових підрозділів Збройних Сил, Національної гвардії, інших утворених відповідно до законів військових формувань.

5

Створення фонду захисних споруд

Фонд захисних споруд створюється міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, районними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання відповідно до Кодексу цивільного захисту України.

Потреби в захисних спорудах визначаються керівними органами різного рівня та суб'єктами господарювання у планах і розділах заходів цивільного захисту (таблиця 1).

Таблиця 1

Схеми і розділи, які передбачають потребу у створенні захисних споруд

Період	Потреби в захисних спорудах визначаються
На мирний час	у планах реагування на надзвичайні ситуації, що розробляються у масштабі галузі, Автономної Республіки Крим, області, міста, району, району у місті, суб'єкта господарювання
	у розділах інженерно-технічних заходів цивільного захисту схем планування території Автономної Республіки Крим, областей та районів, схем планування окремих частин Автономної Республіки Крим, областей (районів), генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій, схемах інженерно-технічних заходів цивільного захисту детальних планів території (<i>далі</i> — розділи (схеми) інженерно-технічних заходів цивільного захисту містобудівної документації) на мирний час
	у розділах інженерно-технічних заходів цивільного захисту проектної документації об'єктів будівництва
На особливий період	у планах цивільного захисту на особливий період, що розробляються у масштабі галузі, Автономної Республіки Крим, області, міста, району, району у місті, суб'єкта господарювання, який продовжує роботу у воєнний час та який віднесено до категорії цивільного захисту
	у розділах (схемах) інженерно-технічних заходів цивільного захисту містобудівної документації на особливий період, розділах інженерно-технічних заходів цивільного захисту проектної документації об'єктів будівництва

5

ДОВІДКА

Під час визначення потреб урахується технічний стан наявних захисних споруд, а також наявність і технічний стан споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів.

Для встановлення можливості використання для укриття населення як споруд подвійного призначення та найпростіших укриттів обстежують інші об'єкти дорожньо-транспортного, промислового, будівельного та воєнного призначення (схема 2).

**УЛАШТУВАННЯ
БУДІВЕЛЬ І СПОРУД
ПІД ЧАС ПРОЄКТУВАННЯ
(РЕКОНСТРУКЦІЇ)
ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА**

6.2. Принципи розміщення будівель і споруд, протипожежні відстані та санітарно-захисні зони

Під час проектування об'єктів будівництва і територій населених пунктів необхідно дотримуватися протипожежних, санітарно-гігієнічних, конструктивних і технологічних вимог, спрямованих на:

- створення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля;
- збереження та охорону навколишнього природного середовища;
- забезпечення санітарного й епідемічного благополуччя населення.

Планування і забудова територій населених пунктів та міжселенних територій на державному, регіональному та місцевому рівнях регулюється в першу чергу вимогами **ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій»**.

Розміщення будівель і споруд

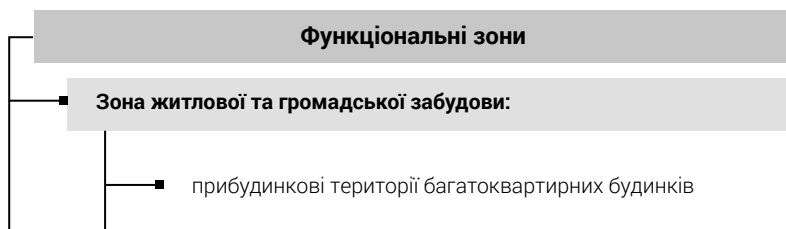
У процесі просторового планування території на місцевому рівні визначаються сільбищна, виробнича, рекреаційна та ландшафтна зони, у межах яких окремі земельні ділянки мають бути планувально об'єднані у функціональні зони (схема 1).

Завантажуйте
документ із
disk.techmedia.com.ua

6

Схема 1

6

Планування майданчиків підприємств повинне забезпечувати:

- найбільш сприятливі умови для виробничого процесу і праці на підприємствах;
- раціональне та економне використання земельних ділянок;
- найбільшу ефективність капітальних вкладень з урахуванням необхідних вимог безпеки.

6.4. Створення та підтримка в постійній готовності системи оповіщення на підприємстві

Відповідно до пунктів 1 та 22 ст. 20 **Кодексу цивільного захисту в Україні від 02.10.2012 № 5403-VI**, до завдань і обов'язків суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту належить забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту, у тому числі:

- створення об'єктової системи оповіщення на підпорядкованих йому об'єктах;
- утримання у справному стані засобів цивільного та протипожежного захисту.

У **Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зазначається:**

- порядок організації оповіщення підприємств, установ, організацій з метою вжиття заходів безпеки, забезпечення зв'язком органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків,
- забезпечення функціонування апаратури і технічних засобів оповіщення та технічних засобів телекомунікацій.

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

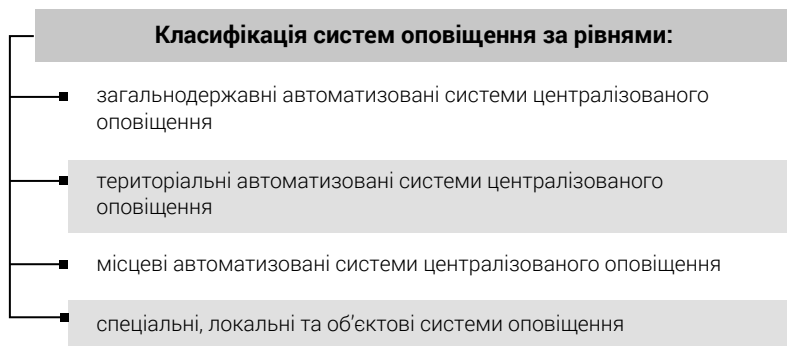
ДОВІДКА

Системи оповіщення розробляють, монтують та обслуговують підприємства, які отримали на це відповідну ліцензію.

Класифікація систем оповіщення

Відповідно до Положення № 733, наведемо класифікацію систем оповіщення за рівнями (схема 1).

Схема 1

6

На підприємствах створюються спеціальні, локальні та об'єктові системи оповіщення.

ДОВІДКА

Проектування, створення (реконструкція) та забезпечення функціонування спеціальних, локальних та об'єктових систем оповіщення здійснюються:

- на підставі **рішення** керівника об'єкта;
- з їхньою обов'язковою інтеграцією до відповідних територіальних та місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення.

Завантажуйте
зразок

із disk.techmedia.com.ua

Спеціальні системи оповіщення

Спеціальні системи оповіщення (згідно з Положенням № 733) створюються і функціонують:

- на атомних електростанціях;

- на гідротехнічних спорудах Дніпровського й Дністровського каскадів та в зонах їх можливого катастрофічного затоплення;
- на магістральних продуктопроводах.

Спеціальні системи оповіщення передбачають взаємодію з відповідними територіальними та місцевими автоматизованими системами централізованого оповіщення.

Локальні системи оповіщення

Локальні системи оповіщення функціонують на об'єктах підвищеної небезпеки, зона ураження від яких у разі виникнення на них надзвичайної ситуації (*далі* – НС) досягає заселених територій або інших підприємств, установ і організацій.

Локальні системи оповіщення забезпечують оповіщення і подальше інформування про загрозу виникнення або виникнення НС:

- керівника та працівників об'єкта підвищеної небезпеки,
- керівників та працівників інших підприємств, установ, організацій та населення, які перебувають у зоні можливого ураження;
- чергових аварійно-рятувальних служб.

До складу локальних систем оповіщення входять:

- пристрої для звуко- та відеовідтворення інформації:
 - абонентські радіоточки;
 - вуличні гучномовні пристрої (сигнально-гучномовні пристрої);
 - пристрої для запуску електросирен і електросирени;
- системи автоматизованого виклику;
- інші технічні засоби.

ПРОХОДИМО ПЕРЕВІРКУ ГРАМОТНО

8.1. Хто може перевірити організацію. Права сторін

Перевірка організації органами ДСНС у сфері техногенної та пожежної безпеки, цивільного захисту щодо виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства суб'єктами господарювання визначена статтею 67 **Кодексу цивільного захисту України** (далі — КЦЗУ).

КЦЗУ визначає права (таблиця 1) і повноваження (схема 1) представників ДСНС, а також права (таблиця 1) і зобов'язання суб'єкта господарювання (схема 2).

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Таблиця 1

Права представників ДНС та суб'єктів господарювання

№ з/п	Права сторін
1	2
Представники ДСНС мають право:	
1	Здійснювати контроль за додержанням вимог техногенної та пожежної безпеки під час проведення робіт із будівництва будівель та споруд, крім об'єктів будівництва I та II категорій складності, площа яких не перевищує 300 кв. метрів (за винятком об'єктів, убудованих у будівлі), а також крім індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, індивідуальних гаражів
2	Проводити перевірки за повідомленнями та заявами про злочини, пов'язані з пожежами та порушенням правил пожежної безпеки
3	Складати акти перевірок, приписів про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки у разі виявлення таких порушень

Таблиця 1. Продовження

1	2
4	Звертатись до адміністративного суду щодо застосування заходів реагування у вигляді повного або часткового зупинення до повного усунення порушень вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки роботи підприємств, окремих виробництв, виробничих дільниць, експлуатації будівель, об'єктів, споруд, цехів, дільниць, а також машин, механізмів, устаткування, транспортних засобів, зупинення проведення робіт, у тому числі будівельно-монтажних, випуску і реалізації пожежонебезпечної продукції, систем та засобів протипожежного захисту, надання послуг, якщо ці порушення створюють загрозу життю та/або здоров'ю людей
5	Складати протоколи про притягнення до адміністративної відповідальності та притягнення до адміністративної відповідальності посадових осіб і громадян, винних у порушенні законів та інших нормативно-правових актів у сфері пожежної, техногенної безпеки та цивільного захисту
6	Подавати Раді міністрів Автономної Республіки Крим, центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування інформацію про юридичних та фізичних осіб, винних у порушенні законодавства у сфері цивільного захисту
7	Застосовувати адміністративно-господарські санкції за порушення вимог законодавства з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки
8	Розглядати відповідно до закону справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням установлених законодавством вимог пожежної безпеки, невиконанням приписів та постанов центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сфері техногенної та пожежної безпеки, і накладати адміністративні стягнення
9	Здійснювати звукозапис, фото- і відеозйомки як допоміжні засоби документування правопорушень у сфері техногенної та пожежної безпеки, підготовку пропозицій щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій
10	Отримувати в установленому порядку від центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання інформацію, необхідну для виконання поставлених завдань
11	Залучати до комплексних перевірок представників центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, фахівців науково-дослідних та проектних установ, інших органів державного нагляду за погодженням з їх керівниками, якщо їх повноваження на здійснення чи участь у комплексних заходах передбачені законом

РОЗДІЛ 9

ДОКУМЕНТАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

9.3. Документи щодо утворення та діяльності сил цивільного захисту

Відповідно до ст. 22 **Кодексу цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI** до сил цивільного захисту (далі — ЦЗ) відносяться:

- аварійно-рятувальні формування;
- спеціалізовані служби;
- інші формування ЦЗ, призначені для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з ліквідації надзвичайних ситуацій.

Рекомендований **Перелік документів, які розробляються для утворених спеціалізованих служб та формувань ЦЗ**, визначено в розділі III **Наказу ДСНС від 12.07.2016 № 335**.

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

Спеціалізовані служби ЦЗ на підприємстві

Питання створення спеціалізованих служб на тому чи іншому підприємстві визначено **Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту» від 08.07.2015 № 469** (далі — Постанова № 469).

На підприємствах із чисельністю працівників **більше 50 осіб** керівником підприємства утворюються **об'єктові спеціалізовані служби для проведення спеціальних робіт і заходів з ЦЗ** шляхом формування ланок, команд, груп.

До них відносяться об'єктові спеціалізовані служби ЦЗ (енергетики, захисту сільськогосподарських тварин і рослин, інженерні, комунально-

Завантажуйте документ із disk.techmedia.com.ua

технічні, матеріального забезпечення, медичні, зв'язку та оповіщення, протипожежні, торгівлі та харчування, технічні, транспортного забезпечення, охорони громадського порядку), які утворюються керівником суб'єкта господарювання для проведення спеціальних робіт і заходів з ЦЗ та їх забезпечення, що потребують залучення фахівців певної спеціальності, техніки і майна спеціального призначення.

ДОВІДКА

Якщо підприємство не відноситься до такого, на якому передбачено створення спеціалізованої служби, або виробництво не пов'язане з відповідною діяльністю, визначеною Постановою № 469, **такі служби не створюються.**

Завантажуйте
зразки

із disk.techmedia.com.ua

Керівник підприємства утворює службу шляхом видання **Наказу про створення спеціалізованої служби підприємства**, яким затверджується **Положення** про кожну створену спеціалізовану службу. Положення про спеціалізовану службу ЦЗ розробляється на підставі Постанови № 469.

У Положенні про спеціалізовану службу підприємства визначається:

- перелік осіб та транспортних засобів, які входять до цієї служби;
- їх основні функції при виникненні надзвичайної ситуації;
- порядок залучення служби.

Організаційну структуру спеціалізованої служби ЦЗ визначає керівник суб'єкта господарювання залежно від певних факторів (*схема 1*).

Сподобався матеріал?

Станьте нашим передплатником уже зараз та отримайте доступ до такої інформації

- ➔ **Перелік необхідних заходів із цивільного захисту** на підприємстві, розроблення календарного плану
- ➔ **Організація роботи комісії з техногенно-екологічної безпеки** та надзвичайних ситуацій на об'єкті
- ➔ **Покроковий алгоритм проведення евакуації** у разі виникнення загрози або надзвичайної ситуації. Обов'язки евакуаційної комісії на об'єкті
- ➔ **Страховання у сфері цивільного захисту.** Страхове відшкодування шкоди суб'єктам господарювання, у користуванні яких є об'єкти підвищеної небезпеки
- ➔ **Організація навчання керівників та персоналу у сфері ЦЗ,** програми підготовки, вивчення дій за сигналами цивільного захисту
- ➔ **Перевірки у сфері ЦЗ:** хто може перевіряти організацію, права сторін. Інструкції для співробітників під час проходження перевірок, характерні порушення, що фіксуються наглядовими органами
- ➔ **Захисні споруди:** необхідна документація та дотримання правил експлуатації

Як оформити передплату?

- ➔ Перейдіть **за посиланням**, оберіть період передплати та натисніть кнопку «Придбати»
- ➔ Сплатіть карткою MasterCard/Visa або за рахунком
- ➔ Отримайте видання у ваш офіс протягом трьох днів

